

Documents públics¹ i vida privada

Chris Adam

*Regional Archivist, Regions and Access Group,
Archives New Zealand*

Avui voldria exposar de manera breu i necessàriament superficial el desenvolupament del règim d'accés als documents estatals a Nova Zelanda al llarg dels últims 25 anys i també inserir aquest procés en el seu context jurídic, social i professional. Aquests són els principals punts en què incidiré:

Que en aquest quart de segle el focus d'atenció en matèria d'accés ha passat de la privacitat estatal a la privacitat personal, i actualment s'ha desplaçat del control adient de l'accés als arxius restringits cap al control adient de l'accés a tots els arxius. Em fa l'efecte que, ara per ara, el debat més interessant no gira al voltant de l'accés mateix, sinó de fins a quin punt es poden difondre els arxius sense restricció.

Que els règims d'accés factibles acabaran demostrant, probablement, que només estan lligats al temps i l'espai. És clar que estaran influïts pels avenços internacionals, però la seva forma i característiques concretes dependran bàsicament de factors locals. No hi ha cap ideal platònic universal ni cap plantilla per crear un règim factible la plasmació del qual satisfaci els drets i els desitjos de l'Estat, les empreses i els ciutadans i alhora pugui traslladar-se en la seva totalitat més enllà de les fronteres nacionals o fins i tot culturals per a la seva implantació efectiva.

Per aquest motiu, tampoc no són immutables: estan tant sotmesos a la inexorabilitat dels canvis com qualsevol altra qüestió. Resigneu-vos, perquè per molt equilibrat i delicat que sigui el sistema que hagueu dissenyat, no durarà. Serà objecte d'aportacions, de debats i discussions, dintre de les institucions arxivístiques i entre aquestes i les parts interessades.

Que ens caldria reconèixer que els règims d'accés no solucionen els problemes d'accés, sinó que simplement els canalitzen i permeten enfrontar-s'hi d'una manera ordenada en crear un marc de resolució possible.

Que un règim d'accés no només depèn dels actes jurídics i els reglaments que conformen el marc legislatiu que controla l'accés als documents, sinó també de les estructures administratives que el porten a la pràctica, a més a més dels procediments, les pràctiques habituals i fins i tot les pressuposicions i expectatives no verbalitzades que afecten qualsevol decisió del procés.

El maig del 1937, l'escriptor George Orwell va ser ferit al coll al front d'Aragó i enviat a un hospital d'aquí, de Tarragona, durant uns dies abans de ser donat de baixa de l'exèrcit i traslladat a un sanatori a prop de Barcelona. Costa no arribar a la conclusió que les experiències d'Orwell a Catalunya van formar part de la seva visió política i cultural expressada en la seva novel·la distòpica, *1984*. L'esmentó perquè el nom d'Orwell acostuma a sortir a les discussions entre arxiviers quan es tracten temes com els d'aquest congrés i el seu fantasma plana pels nombrosos documents que versen sobre la qüestió. La seva lectura del món era la d'un indret en què l'equilibri entre el dret a saber i el que Eric Ketelaar anomena el *dret a oblidar*² ha estat trasbalsat inexorablement a favor de l'Estat: només l'Estat té el dret a oblidar, que exerceix actualitzant els seus arxius per reflectir la realitat política vigent. Només l'Estat té dret a saber-ho tot; la privadesa no existeix, ni tampoc la rendició de comptes.

Al món real, i als estats democràtics, es produeix un equilibri i una tensió constants entre la necessitat de responsabilitat i la necessitat de privacitat: cap de les dues ha vençut de manera absoluta, i així és com ha de ser. El concepte d'arxiver de l'Estat com a guardià que té la potestat de posar equilibri entre dos drets en principi oposats diametralment i que dia rere dia exerceix de Salomó prenent decisions que preserven la privacitat de l'Estat, l'empresa o la persona amb una rendició de comptes total, alhora, a tots els nivells és una de les presumpcions de l'ètica arxivística moderna. Personalment, crec que per poder donar compliment de manera simultània al dret a saber i al dret a amagar, els arxiviers estatals actuals han de recórrer al principi

del «pensardoble» d'Orwell: la capacitat de defensar dos conceptes oposats i de creure en tots dos.

El règim d'accés a Nova Zelanda des de fa 25 anys (des del 1984) es basa principalment en la Llei d'arxius de 1957³ i en la Llei d'informació oficial de 1982. National Archives, com s'anomenava llavors (als arxius estatals), encara era una entitat força jove i en ple desenvolupament. Tot i que la tradició documental oral de Nova Zelanda es remunta a fa més de 700 anys, la recopilació de documentació escrita no es va iniciar fins al segon quart del segle XIX. L'any 1926 es va nomenar un Controlador d'Arxius de Domini, però no va ser fins a l'aprovació de la Llei d'arxius de 1957, que va suposar la designació d'un Arxiver en cap i la creació de National Archives amb l'encàrrec de custodiar, tenir cura i controlar tots els arxius del govern de Nova Zelanda, que es va implantar un règim d'accés als arxius de l'Estat pròpiament dit.

Des del 1957, doncs, existeix base legal per accedir als arxius estatals gràcies a la Llei d'arxius. La intenció de la Llei era posar a l'abast del públic tots els arxius dipositats a National Archives, tot i que també preveia la possibilitat que els responsables administratius de les oficines del govern imposessin restriccions d'accés i que el ministre a càrrec de National Archives donés instruccions a l'Arxiver en cap per *negar l'accés a qualsevol arxiu públic concret per causa de polítiques públiques o per motius d'adequació a les polítiques governamentals de qualsevol altre país el govern del qual hagi sol·licitat que s'impedeixi l'accés*. D'acord amb el cicle vital típic de la gestió documental en aquells moments, les decisions sobre l'accés s'adoptaven en el moment de la cessió a National Archives. Els documents es declaraven oberts, restringits durant un període determinat o restringits definitivament. Si els documents tenien més de 25 anys, qualsevol restricció que volgués imposar el cap administratiu de l'oficina del govern necessitava el vistiplau previ de l'Arxiver en cap. Els documents més recents de 25 anys també podien dipositar-se, tot i que en aquest cas el cap administratiu de l'oficina del govern podia imposar restriccions sense l'aprovació de l'Arxiver en cap.

A la pràctica, però, cap als anys 1980, les restriccions d'accés normalment es negociaven en el moment de l'avaluació de manera conjunta entre l'arxiver encarregat de la valoració i un funcionari

del ministeri del govern, i requerien el vistiplau de l'Arxiver en cap, independentment de l'antiguitat del document. En els casos, molt minoritaris, en què no s'arribava a un acord sobre les limitacions d'accés, la decisió ascendia cap al nivell ministerial. Les restriccions s'imposaven de manera conjunta, per sèrie o nivell d'ingrés, en comptes de per elements. Un cop restringits i arribats a Arxius Nacionals, encara era possible accedir als documents per fer recerca, prèvia sol·licitud. Les sol·licituds per consultar o copiar elements restringits es remetien a l'oficina de control del govern, que havia de decidir si el document podia consultar-se i en quines condicions. A diferència d'Austràlia o el Regne Unit, a Nova Zelanda la llei i la pràctica no imposaven un període mínim de tancament després del qual els arxius podien ser «autoritzats» per a la consulta. De fet, a la dècada de 1980 ja era força habitual que els arxius estatals tancats durant només cinc anys fossin declarats d'accés lliure per part d'Arxius Nacionals.

L'altre fonament legislatiu contemporani correspon a la Llei d'informació oficial de 1982, en vigor des del juliol del 1983. Influïda per la legislació internacional sobre llibertat d'informació, la Llei d'informació oficial derogava la Llei de secrets oficials de 1951; només el canvi de nom ja és indicatiu del canvi de paradigma. La prioritat que donava la llei als objectius establerts era força eloqüent: el primer era *augmentar progressivament la disponibilitat de la informació per tal de fomentar el respecte per la llei i el bon govern a Nova Zelanda*; l'última era *protegir la informació en cas necessari per tal de ser coherents amb l'interès públic i la preservació de la privacitat personal*. La protecció de la informació i la privacitat personal no eren l'objectiu de la norma, que establia el principi de disponibilitat. La qüestió sobre si la informació oficial, de qualsevol tipus, havia d'estar disponible havia de plantejar-se d'acord amb el principi que *la informació haurà d'estar disponible a menys que hi hagi motius sòlids per retenir-la*.

Els motius sòlids argumentats per la llei són els sospitosos habituals, però un cop més és interessant la manera en què s'estableixen les prioritats: entre els motius **concloents** per retenir la informació oficial hi ha el fet que donar-hi accés *podria acabar perjudicant la seguretat o la protecció de Nova Zelanda o bé perjudicar la confiança dipositada en el govern de Nova Zelanda per part d'altres països o organitzacions internacionals que hagin facilitat informació*. Cal avançar uns quants

apartats de la Llei per trobar els **altres** motius (no concloents) que permeten retenir la informació oficial: *la protecció de la privacitat de les persones físiques*.

Amb això no vull dir que la Llei d'informació oficial no reconegués el dret a la privacitat, sinó que el seu principal objectiu era alliberar informació governamental, la qual cosa va afectar profundament el funcionament del règim d'accés als arxius estatals, en especial pel que fa a les consideracions dels responsables d'establir les diverses restriccions i de donar resposta a les sol·licituds de consulta de documentació restringida. La Llei d'informació oficial va canviar de seguida l'actuació de l'Administració i va ser responsable, si més no és la meva opinió, de l'allau de material que ens va arribar a la dècada de 1980 sense restriccions o amb molt poques, de vegades per a la nostra consternació, però sovint per a la nostra satisfacció.

Quan encara era un arxiver relativament novell, encara me'n recordo, una vegada vaig suggerir a un responsable governamental, en una època en què Nova Zelanda acabava d'aprovar lleis antinuclears, si considerava necessari imposar restriccions als seus arxius sobre la planificació de centrals nuclears a Nova Zelanda, l'arribada de vaixells amb armes nuclears o propulsats per energia nuclear o el transport continu de material radioactiu a través dels ports neozelandesos de camí cap a l'Antàrtida o procedents d'allà. La seva resposta va ser que aquesta restricció contradiria l'esperit de la Llei d'informació oficial i que, de totes maneres, caldria obrir l'arxiu en rebre una sol·licitud formal.

Els encarregats de redactar la Llei d'informació oficial no semblaven ser gaire conscients de l'existència d'Arxius Nacionals i no es van esforçar gaire per adaptar les clàusules de la Llei a les existents a la legislació en matèria d'arxius. No hauria de sorprendre, doncs, que National Archives no sabés ben bé com aplicar-la. Segons l'opinió d'alguns juristes, com que els arxius públics eren, indubtablement, informació oficial, les disposicions acordades a la Llei d'arxius contenien el mecanisme necessari per accedir a la informació, i no pas la Llei d'informació oficial. Malgrat això, National Archives sovint actuava com si, de fet, la Llei d'informació oficial no fos aplicable als arxius públics.

Al final, però, les dues lleis van acabar funcionant força bé, en part perquè totes dues compartien una mateixa intenció. La Llei d'informació oficial introduïa un sistema d'accés a la informació que implicava valorar si havia de fer-se pública o retenir-se, tot i que només cas per cas, mentre que el règim d'accés que hi havia en marxa a National Archives era un mecanisme útil per fer pública la informació governamental en massa.

El règim d'accés mantingut per National Archives a la dècada de 1980 va ser objecte d'algunes crítiques, tant a dins de la mateixa institució, com externes al govern.

Un dels aspectes criticats era que la Llei d'arxius de 1957 havia quedat obsoleta i calia sotmetre-la a revisió. Sense cap mena de dubte, l'entorn que havia propiciat la redacció de les clàusules d'accés inicials de la Llei era del tot diferent del de la dècada de 1980. Per exemple, tot i que la Llei assumia que la majoria de documents que arribarien a National Archives tindrien una antiguitat superior a 25 anys, diferents esdeveniments van conspirar per fer que al final de la dècada això ja no fos així. Com a resultat va arribar a National Archives una enorme quantitat de documentació, en gran part molt recent i en gran part sense cap departament que la controlés. La responsabilitat de les decisions d'accés d'aquests arxius orfes va recaure directament a mans de l'Arxiver en cap.

La pràctica institucional a l'hora d'implantar el règim d'accés va ser caracteritzada posteriorment en un informe intern d'Archives New Zealand⁴ com a *erràtica* i *ad hoc*, amb el resultat que sovint les condicions d'accés als documents exigides eren *incoherents, poc clares* i *de difícil aplicació*. La crítica era merescuda, perquè podien imposar-se diferents restriccions d'accés a la mateixa sèrie o classe de documents o a una d'ídèntica a diferents centres o bé al mateix centre en diferents moments, amb el consegüent desgavell en la gestió. Una altra crítica igualment vàlida era que les pràctiques habituals de la institució obviaven o deixaven de banda les disposicions de la Llei d'arxius relatives a l'accés.

També hi havia la preocupació que els arxivers o els responsables de l'oficina del govern que havien negociat inicialment l'acord d'accés

no estaven del tot familiaritzats amb la legislació i, per tant, podien no saber, per exemple, si l'alliberament de documents contradeia alguna de les raons explícites per denegar l'accés a la informació, de conformitat amb la Llei d'informació oficial. D'altra banda, existien instruments legislatius addicionals de tota mena que controlaven l'accés a determinats tipus de documents estatals i sovint era difícil garantir si s'havien tingut en compte en el moment de negociar els acords d'accés.

Una altra font de reticències per a les persones alienes al govern era el convenciment que el règim d'accés depenia massa de les pressions polítiques i que l'inconvenient de no disposar d'un període de tancament general es traduïa en què el material sensible no arribava mai a National Archives. Per acabar-ho d'adobar, una gran quantitat d'informació oficial ni tan sols estava coberta per la Llei de 1957.

Algunes d'aquestes qüestions van sortir a la llum com a conseqüència d'un incident que va tenir lloc cap al final del període, quan a un historiador que havia dipositat material a National Archives li van denegar l'accés als seus propis treballs⁵. Entre el 1982 i el 1985 havia rebut l'encàrrec per part de la British Phosphate Commission de fer recerques històriques sobre la indústria dels fosfats a la petita illa de Nauru, al Pacífic central, administrada per Austràlia des de finals de la Primera Guerra Mundial fins a la independència, el 1968. La British Phosphate Commission era governada a través dels governs anomenats «socis»: Regne Unit, Nova Zelanda i Austràlia. L'historiador neozelandès, Barrie MacDonald, va ser convençut per l'Arxiver en cap perquè diposités les seves 120 carpetes d'anelles de treballs de recerca a National Archives, que també acollia molts altres materials relacionats amb el sector dels fosfats, d'enorme importància per al desenvolupament del sector agrícola de Nova Zelanda. La informació sobre el sector i Nauru es generava des de tres ministeris claus: el d'agricultura i pesca, el d'hisenda i el d'afers exteriors i comerç. Com acostuma a passar, es va produir una agradable incoherència en la manera en què aquesta informació va arribar a National Archives: el Ministeri d'Afers Exteriors mai no cedia, per sistema, material a Archives New Zealand; el d'hisenda ho feia de manera periòdica quan els documents atenyien 15 anys i el d'agricultura i pesca ho feia cada 7 anys i sense restriccions. Gràcies a aquest fet, en Barrie MacDonald havia pogut dur a terme una investigació exhaustiva d'aquesta darrera font.

Però com que es tractava de documentació privada, l'historiador va poder, en virtut de la Llei d'arxius, establir restriccions d'accés: va restringir-lo completament durant 10 anys. Un cop transcorregut aquest temps, hi havia una sèrie de restriccions que s'aplicaven al material restringit inicialment als documents originals consultats. Per exemple, National Archives of Australia havia imposat una restricció de 30 anys al material d'arxiu de la British Phosphate Commission i, segons l'acord, impediria l'accés a aquest material a qualsevol persona, perquè l'Arxiver en cap considerava, a més, que l'acord no podia ser anul·lat.

Mentrestant, Nauru va promoure també una investigació sobre els efectes de la indústria dels fosfats al seu propi territori i durant aproximadament els deu anys següents va pressionar per poder accedir a qualsevol material relatiu a la seva pròpia Administració. Un cop denegat l'accés a la documentació en qüestió per part del Regne Unit i Austràlia, Nauru va adreçar-se a Nova Zelanda, i els governs del Regne Unit i Austràlia van sol·licitar que Nova Zelanda apliqués la norma restrictiva de 30 anys a tots els documents relacionats amb Nauru.

El resultat de tot això va ser que quan el Ministeri d'Afers Exteriors i comerç es va assabentar que el d'agricultura i pesca havia estat dipositant a National Archives els arxius corresponents a Nauru passats només 7 anys i sense restriccions, va sol·licitar al ministre a càrrec de National Archives poder exercir el seu poder, previst a la Llei d'arxius, de restringir l'accés a aquest material; l'Arxiver en cap hi va accedir de mala gana. Quan el 1993 Nauru va intentar accedir als documents dipositats personalment per MacDonald, el ministre d'afers exteriors i comerç, que no coneixia la seva existència, va sol·licitar un dictamen jurídic en què s'afirmava que la sol·licitud de restricció de l'accés era extensible a aquests documents privats també perquè, d'acord amb la Llei, van passar a ser públics pel fet d'haver estat dipositats. I així és com MacDonald va arribar a l'estranya i frustrant situació de no poder accedir als seus propis documents. Per a més inri, quan va demanar retirar-los de la custòdia de National Archives va ser informat que no podia fer-ho.

L'Arxiver en cap va intervenir per posar una mica de seny en aquesta situació. Amb el vistiplau dels ministeris governamentals implicats va aconseguir que els documents es consideressin exempts de la restricció el desembre del 1993.

La posició de MacDonald va ser que tot aquest enrenou posava en relleu la importància de revisar la Llei d'arxius de 1957. Certament, quan la Llei va ser substituïda va quedar del tot clar que l'accés als documents privats era una qüestió entre el donant i l'Arxiver en cap, i que no es convertien automàticament en documentació estatal. En tot cas, no deixa de ser ingenu pensar que l'Estat no es reservarà i ocasionalment exercirà el seu dret a retirar o impedir l'accés als documents estatals si considera que és pel bé del públic i aquest dret, com s'ha vist, estava expressament regulat tant a la Llei d'arxius com a la Llei d'informació oficial. Nova Zelanda és un país petit, militarment insignificant, que històricament depèn de les aliances, les accions internacionals conjuntes i el comerç per obrir-se camí al món. Tot i que no tenim secrets importants nosaltres mateixos, coneixem a d'altres que sí.

Amb tot, en aquell moment, part el personal de National Archives i algunes parts interessades externes havien arribat a la conclusió que una nova llei seria la panacea per resoldre un bon grapat de problemes reals o imaginaris. A mi em semblava, i encara m'ho sembla, que la legislació no soluciona mai els problemes d'accés; pot reenmarcar la situació des d'un punt de vista més útil, però difícilment arriba mai a donar respostes. Malgrat la legislació esgotada i les incoherències de la pràctica, el tret més evident del règim d'accés en aquell període és que funcionava força bé. Les queixes eren notòriament minoritàries i els investigadors podien accedir a milers de metres de documents estatals als pocs anys del seu ús administratiu per part de les autoritats. Ens acontentàvem, en el nostre paper de guardabarreres dels arxius estatals, obrint les barreres tot el que podíem dintre de les responsabilitats establertes a les dues lleis principals. I crèiem que reflectíem les reticències del moment. Com va dir una vegada un arxiver nord-americà el 1989, «L'opinió pública és clarament partidària de l'obertura i l'accés igualitari»⁶. I això és el que crèiem.

La protecció de la privacitat personal era, evidentment, una de les nostres responsabilitats, però rarament va arribar a ser un problema. Hi havia, però, un motiu molt bo perquè fos així: relativament poques persones coneixien la nostra existència i, encara que trobessin el camí fins als nostres dipòsits (i van ser un total de 4 persones el 1993), havien de cercar en llistes incompletes en paper per trobar la signatura dels arxius en qüestió. Així que, sense saber-ho, estàvem protegint, a la força i amb molt d'èxit, la privacitat. A més a més, quan un investigador obtenia la informació necessària era força difícil que la donés a conèixer, tret que la publicés en un llibre o diari.

Cap a finals de la dècada de 1980 no vam deixar escapar l'oportunitat d'abraçar les noves tecnologies de la informació i la comunicació; en els anys següents vam assistir a l'aplicació inicial d'eines de cerca digitals i la informatització dels sistemes de gestió dels arxius i l'oficina i, arribat el moment, a la seva publicació al web. Llavors ens va desbordar una allau de material, que ens arribava com a conseqüència de la reestructuració del govern. El creixent interès per les nissagues familiars va atreure un exèrcit de genealogistes a rastrejar les nostres dependències per recopilar i posteriorment disseminar informació personal pel web. Després de segles i segles l'arxiver podia, finalment, obrir les portes al món exterior i facilitar l'accés equitatiu a tots els ciutadans. Ja no ens limitàvem a transmetre coneixements de cara al futur, sinó també a través de l'espai físic.

L'arxiver nord-americà abans esmentat, no obstant, va témer la possibilitat d'una reacció violenta a tot aquest aperturisme, ja que «les sensibilitats tradicionalment protegides són conculcades a mesura que es potencia la capacitat de capturar dades»⁷. No calia dir-ho: mentre suràvem plàcidament a les aigües de la Llei d'informació oficial, en tot moment es va anar desenvolupant un contraargument, generat en part per les mateixes forces que ens havien permès plantejar-nos «alliberar» tota aquella informació conservada als arxius estatals. Aquest contraargument es va materialitzar arribat el moment a la Llei de privacitat de 1993. És clar que sempre ens havia preocupat la privacitat personal, ja ho he dit abans, però durant els 15 anys següents la protecció de la informació personal va dominar el debat sobre l'accés.

La Llei de privacitat de 1993 podria descriure's com una llei que fomenta i protegeix la privacitat personal d'acord, en general, amb les recomanacions del consell de l'OCDE sobre les Directrius de l'OCDE relatives a la protecció de la privacitat i els fluxos transfronterers de dades personals⁸. I ho fa establint en part una sèrie de principis que regulen la recopilació, l'ús i la divulgació per part d'entitats públiques i privades de la informació relativa a l'accés personal. L'any 2001 s'assegurava que la Llei podia considerar-se «la llei de privacitat nacional més exhaustiva fora d'Europa»⁹, aplicable a gairebé qualsevol persona, empresa o entitat a Nova Zelanda. Això no obstant, val a dir que és una mica miop. Si la privacitat es defineix com «el dret que tenen les persones, els grups o les institucions a determinar, ells mateixos, quan, com i fins a quin punt la informació sobre ells pot donar-se a conèixer als altres»¹⁰, llavors només el dret relatiu a la informació personal sobre les persones queda cobert per la legislació.

La Llei conté una sèrie de principis sobre privacitat de la informació, els més rellevants dels quals, pel que fa al que s'està debatent, són el principi 7, que determina que quan una entitat té informació personal, la persona en qüestió té el dret de sol·licitar que es corregeixi; el principi 9, que determina que una entitat que té informació personal no pot conservar-la més enllà del necessari tenint en compte els objectius pels quals podria ser utilitzada lícitament; el principi 10, que determina que una entitat que té informació personal obtinguda amb una finalitat concreta no pot fer-la servir per a altres objectius a menys que la font d'informació ja hagi estat publicada o que el seu ús sigui autoritzat per la persona afectada i el principi 11, que estableix límits per a la divulgació de la informació personal.

La Llei també va donar oficialitat a l'oficina, ja existent, del Privacy Commissioner (delegat de privacitat). La seva tasca és fomentar l'acceptació dels principis i fer un seguiment del seu compliment.

Com el seu llarg nom suggereix, la Llei de privacitat de Nova Zelanda va rebre la influència directa de la legislació internacional en matèria de protecció de dades, però respon alhora a les reticències casolanes sobre la suposada invasió de l'Estat i els mitjans de comunicació i la generalització de la informació personal. A la Nova Zelanda del segle XIX una persona podia passar-se tota la vida sense ser documentat per

l'Estat, ni tan sols per part del sistema de registres públics. A l'últim quart del segle següent, els requeriments de l'estat de benestar modern, amb el suport de l'anomenada «Nova Tecnologia», van fer que això ja no fos possible. La creença que una persona té dret a mantenir la seva informació personal al marge dels altres és una concepció força recent al món occidental, i la creença que es pot legislar aquest dret, encara més recent. S'ha conjeat que el creixement d'aquesta preocupació va sorgir del procés de migració de la claustrofòbica vida rural a la vida anònima urbana al llarg de l'últim segle.¹¹ El fet és que Nova Zelanda continua sent en alguns aspectes una vila de 4 milions d'habitants: si no coneixem tothom amb qui ens trobem, estem destinats a conèixer algú que va anar a escola amb el seu cosí.

Independentment dels seus orígens, a primer cop d'ull els principis esmentats semblen contraris a l'existència mateixa de qualsevol tipus d'arxiu, encara més els estatals. Gairebé tota la informació que posseïm ha estat conservada molt més enllà del que justificava la seva recopilació inicial, i molts arxius es fan servir per motius totalment desvinculats de l'original. Sembla ser que els legisladors eren tan poc conscients com el públic general del fet que les seves interaccions amb els departaments governamentals generaven de manera rutinària informació que podria retenir-se per sempre, i sempre se sorprendien en descobrir que les oficines governamentals guardaven uns 80 kilòmetres de documents vells amb informació personal d'un tipus o un altre. Tant el Privacy Commissioner com National Archives de seguida van trobar una solució legal a aquest problema potencial a través d'una clàusula de reserva a l'apartat 7 de la Llei de privacitat segons la qual, si una altra llei era contrària als principis de privacitat, aquesta llei invalidaria la Llei de privacitat.¹² National Archives creia que, com en el cas de la Llei d'informació oficial, la Llei de privacitat no invalidava la Llei d'arxius i que, de fet, ambdues eren complementàries. Contràriament al convenciment que el principi de privacitat de la informació número 9 establia el requisit de destruir documents públics que contenen informació personal, National Archives tenia el convenciment que, a banda de qualsevol consideració sobre la privacitat, l'Administració no pot destruir cap document públic sense rebre l'aprovació de l'Arxiver en cap i que les oficines del govern no incomplien el principi de privacitat de la informació número 9 encara que retinguessin informació per donar compliment a l'eliminació autoritzada en virtut de

la Llei d'arxius. National Archives de seguida va arribar a la conclusió que la privacitat *per se* no era motiu suficient per destruir documents i que les inquietuds sobre la privacitat s'havien d'adreçar mitjançant restriccions de l'accés i no valoracions. Així, una entitat que tingui els arxius dipositats a Archives New Zealand podria restringir-ne l'accés per motius de privacitat personal o de conformitat amb els principis de privacitat, tot i que és l'acord d'accés, i no la Llei de privacitat, el que regula l'accés a la documentació. També es partia de la base que el temor envers determinats documents remetria amb el temps.

National Archives va encarregar un dictamen jurídic per donar suport a la seva posició, és a dir, que no s'incomplia el principi de privacitat número 9 pel fet de retenir la informació personal fins que s'autoritza la seva destrucció, però s'ha d'admetre que estàvem a la defensiva. Encara que el Privacy Commissioner acceptés de manera generalitzada l'excusa legal per conservar els arxius que contenen informació personal, des del 1993 va anar suggerint de manera cíclica que la relació entre privacitat i legislació d'arxius era «complexa» i que de cap de les maneres estava resolta. La relació continua sent tumultuosa actualment perquè cada institució representa els interessos legítims, però sovint en contradicció, públics i estatals.

Siguin quines siguin les complexitats jurídiques, la Llei de privacitat va afectar els departaments governamentals amb la mateixa intensitat que la Llei d'informació oficial, és a dir, influint immediatament el debat i la natura de les decisions que es prenen.

Els temors que van propiciar la creació de la Llei de privacitat van manifestar-se d'una manera extrema en el cas d'una persona amoïnada davant de la possibilitat d'aparèixer a la documentació pública (o sigui, estatal). Aquesta persona, a qui anomenarem X, va ser sotmesa a un qüestionari sense importància per part dels funcionaris d'una entitat estatal. En assabentar-se que l'entitat havia generat el corresponent document, X va demanar que fos destruït immediatament i la seva petició va arribar a mans de l'Arxiver en cap. Era un tipus de document sense valor a llarg termini i programat per a destrucció rutinària pocs anys després del tancament. La sol·licitud inicial va esdevenir secundària, perquè a mesura que el senyor X demanava la destrucció de la informació, els departaments governamentals generaven més

informació sobre ell. Fins el punt que la documentació secundària creada per la sol·licitud va ser considerada més important des d'un punt de vista arxivístic que l'original. X i el seu advocat afirmaven que els documents en qüestió no tenien importància arxivística i que l'Arxiver en cap actuaria de manera improcedent retenint-los.

La resposta que Archives New Zealand va donar al cas va ser una valoració dels documents, primerament a partir de la classe, i una identificació posterior de les accions d'eliminació pertinents. Després va estudiar una selecció dels documents concrets, entre els que hi havia un dictamen de dret penal, instruccions al ministre i respostes a preguntes plantejades sobre el cas de diferents parts, en tots els quals apareixia el nom de la persona. Els documents van ser avaluats tenint en compte el principi de privacitat número 9 i en funció de l'objectiu lícit pel qual eren requerits, a més del període durant el qual serien necessaris. Llavors va haver de dur a terme una segona valoració de la classe per determinar si calia canviar l'acció d'eliminació o el període de conservació proposats. Així doncs, la protecció de la privacitat personal es va analitzar de manera responsable i fonamentada. El principi que estableix en quins casos els documents avaluats tenen valor arxivístic continua sent vàlid, per això s'ha preferit un «règim d'accés rigorós i establert amb cura»¹³ com a mecanisme per protegir la privacitat de les persones físiques.

Potser ha arribat el moment d'alleugerir-nos una mica i fer una ullada a l'últim dels instruments legislatius que afecta el règim d'accés als documents estatals abans de la revisió de la mateixa Llei d'arxius: la Llei d'antecedents penals (tabula rasa) de 2004, que va entrar en vigor el novembre d'aquell mateix any. És una llei derivada de la Llei de privacitat, si es vol dir així, ja que s'ocupa d'un tipus específic d'informació i és la darrera expressió del dret a oblidar o, millor dit, del dret a ser oblidat. La Llei està dissenyada *per permetre superar el passat a les persones amb condemnes menors i que no hagin estat condemnades durant un període de set anys. Així, les persones que compleixin els requisits podran esborrar la condemna del seu passat en la major part de les circumstàncies.*¹⁴ De fet, el que això implicava era crear una «tabula rasa» teòrica pel que fa al registre penal. *Permetrà que les persones que compleixin els requisits puguin respondre que no tenen antecedents penals si són preguntats sobre*

l'existència de condemnes o antecedents. És a dir, proporciona una excusa legal perquè els ciutadans puguin mentir. El resultat immediat, a banda d'un augment del número de documents del període relatiu a delictes restringits, va ser que els funcionaris del tribunal van venir a National Archives a estudiar en profunditat els antics registres penals dels tribunals inferiors per trobar proves documentals dels delictes que posteriorment els seus autors condemnats podrien negar haver comès. George Orwell n'hauria estat encantat.

La Llei de documents públics va entrar en vigor el 21 d'abril del 2005. Era l'última peça legislativa que conformava l'estructura d'accés. L'any 2000 National Archives es va establir com un departament governamental independent anomenat Archives New Zealand, i la revisió de la Llei d'arxius de 1957 va passar a ser una qüestió imperativa.

Com ja he comentat, sovint se'ns feia evident que cap d'aquestes lleis que havien regulat l'accés en els 25 anys previs demostrava tenir coneixement de l'existència dels arxius o la seva legislació i que National Archives havia de manegar-se-les per encabir tots els instruments jurídics existents en un mateix règim unificat d'accés. Com a molt, podíem dir que els principis subjacents de la Llei d'arxius de 1957 eren coherents amb aquestes lleis¹⁵ i esperar que fos cert. La nova Llei plantejava l'oportunitat de fer que totes les peces funcionessin com un tot coherent a l'hora d'establir i permetre l'accés als arxius estatals. Però la legislació és l'art d'allò políticament possible, i va quedar clar que no seria possible modificar ni la Llei d'informació oficial ni la Llei de privacitat; qualsevol mena de coherència hauria de ser creada retrospectivament a través de les clàusules d'accés de la nova Llei. El paper de la Llei d'informació oficial i la Llei de privacitat es definiria amb claredat i la cobertura de les antigues lleis s'ampliaria als documents sota el control d'Archives New Zealand, mentre que les estipulacions i principis de les dues lleis estarien reconeguts al nou règim d'accés. La Llei també passaria a donar cobertura a les classes de documents exemptes fins a aquell moment aixoplugant més entitats governamentals sota el seu paraigua, la majoria de les quals amb classes força extenses d'informació personal.

Es va decidir que la imposició de restriccions a l'accés seria, d'acord amb la nova Llei, responsabilitat d'una de les entitats, no d'Archives

New Zealand. Era la reafirmació d'un paper passiu en comptes d'actiu a l'hora de prendre decisions. Tot i que el debat s'havia produït al si de l'organització, la decisió era tant una qüestió de viabilitat política com de consideracions filosòfiques.

La majoria d'elements principals del règim actual de control de l'accés als documents públics a Nova Zelanda es descriuen exhaustivament al document de Normes d'accés d'Archives New Zealand¹⁶, publicat per primer cop el 2001 i sotmès a revisió després de l'aprovació de la Llei de documents públics. Aquestes normes determinen els requisits legislatius i donen pautes per facilitar l'accés a la majoria d'arxius públics. Els privats i, sobretot, la barreja explosiva de documentació privada i oficial, els documents dels ministres en exercici, són tractats separatament.

Les normes estableixen que per facilitar l'accés als documents cal equilibrar els interessos dels usuaris que volen accedir a la informació amb la necessitat de protegir la documentació i garantir-ne la preservació de manera continuada. Les persones encarregades de donar l'accés han de tenir en compte també els requisits legals i d'altres tipus tot impedint l'accés a determinats documents. Les decisions sobre l'accés seran, doncs, el resultat de sospesar aquests interessos. Val a dir que, temeràriament, o potser anacrònicament, l'equilibri s'estableix entre la disponibilitat d'informació governamental i preservació física, més que no pas preservació de la privacitat personal.

Les normes expliquen que la Llei d'informació oficial de 1982, la Llei de privacitat de 1993 i la Llei de documents públics de 2005, a més de nombrosos instruments que condicionen l'accés a determinades categories de documents, creen els marcs i els mecanismes que permeten accedir a la documentació governamental.

Els motius per impedir l'accés són els habituals: protegir els interessos comercials, protegir la integritat dels processos polítics i administratius, protegir la seguretat personal i pública, mantenir l'imperi de la llei, protegir els privilegis professionals legals, protegir la seguretat nacional i les relacions internacionals, evitar la revelació d'informació personal sensible, evitar la revelació d'informació personal molt sensible, respectar els acords de confidencialitat existents o protegir el

coneixement tradicional. Aquest últim motiu fa referència al coneixement tradicional dels maoris: *matauranga Maori*.

El nou règim d'accés constituït per la Llei de documents públics reflectia la continua metàfora de la custòdia de documents més que no pas el cycle vital que un servidor havia utilitzat fins llavors i abasta tota la vida del document, estigui sota el control del govern o en dipòsit d'arxiu. Segons aquest règim, fins que un document no ha assolit els 25 anys (si és un arxiu es té en compte la data de l'últim document) o és dipositat a Archives New Zealand, l'accés està controlat per la Llei d'informació oficial o la Llei de privacitat, depenent de les circumstàncies. Quan ha assolit els 25 anys (o quan ha estat dipositat, si succeeix abans), l'ens públic ha de classificar-lo com a *accés restringit* o *accés obert*. A continuació es diposita a Archives New Zealand o bé el dipòsit s'ajorna. Un cop s'ha arribat a aquest punt, l'accés als documents d'accés obert es regula mitjançant la Llei de documents públics i l'accés als documents restringits (ubicats a Archives New Zealand o a l'ens públic) a través de Llei d'informació oficial o la Llei de privacitat de 1993 i és administrat per l'ens públic.

L'Arxiver en cap és consultat però ja no té el poder de decidir si un document hauria de classificar-se com a restringit. A més, no existeix cap obligació de consulta quan els documents són d'accés lliure. Tot i que Archives New Zealand dona pautes per ajudar a implementar les clàusules de la Llei de documents públics i establir les condicions d'accés i tot i que el cap administratiu del departament ha de tenir en compte la Llei d'informació oficial i la Llei de privacitat i qualsevol altra norma o consell de l'Arxiver en cap, el cap de departament podria, en teoria, classificar com a oberta una sèrie de documents encara que, en aparença, estigués incomplint la Llei de privacitat o la Llei d'informació oficial.

Les normes també defineixen alguns principis. *L'accés als documents d'accés obert ha de ser equitatiu, sense impediments ni quotes o costos quan es tracti de serveis d'accés bàsics. L'accés ha de propiciar la col·laboració entre les persones que faciliten l'accés i els usuaris de la documentació; les persones que faciliten l'accés han de col·laborar de manera efectiva amb els maoris. També han de mostrar el seu compromís envers les responsabilitats fixades al Tractat de Waitangi*

(signat el 1840 i que estableix una associació entre la corona britànica i els maoris). *Per posar els documents a l'abast dels diversos usuaris cal disposar de diferents canals d'accés.*

Quant als arxius restringits, les normes determinen que *les persones que faciliten l'accés han de distingir clarament per als usuaris quins documents són d'accés obert i quins d'accés restringit; els usuaris han de ser informats dels processos necessaris per accedir als documents d'accés restringit.* Amb referència als documents públics, *qualsevol restricció ha de ser anotada al registre d'accés públic que manté Archives New Zealand. Les condicions d'accés precisades a Llei de documents públics de 2005 han de ser coherents fins allà on sigui possible amb els criteris de la Llei d'informació oficial de 1982, la Llei de privacitat de 1993 i altres instruments jurídics que estableixen la necessitat d'equilibrar obertura i seguretat.* Les restriccions s'han d'imposar amb moderació. *Com que la sensibilitat minva amb el temps, la Llei de documents públics no permet que un document sigui d'accés restringit a perpetuïtat.*

Potser és massa aviat per jutjar l'èxit del nou règim implantat per la Llei de documents públics a l'hora d'adreçar els problemes que comportava l'antiga legislació. Però tampoc està clar com caldria mesurar-lo, perquè el govern i el públic tenen un llinyar de tolerància baix als errors en aquest terreny, i fins i tot un incident insignificant pot tenir repercussions greus per a un arxiu estatal i contrarestar negativament els milers de cops que el règim ha funcionat de manera rutinària i sense contratemps.

El desig de voler estar al marge i deixar que els altres assumeixin la responsabilitat de decidir com ha de ser l'accés als documents no ha demostrat ser l'estratègia òptima, sobretot davant de la inexperiència o la indiferència de l'ens envers els requisits legals. El personal de National Archives va haver d'intervenir per impedir que es materialitzés un possible escenari amb el nou règim: que els departaments governamentals poguessin imposar restriccions inapropiades o classificar documents sensibles com a accés obert sense necessitat d'aconseguir el vistiplau de l'Arxiver en cap. De vegades, el personal de National Archives ha hagut de prendre la iniciativa per garantir l'adopció de decisions de restricció adients, coherents i viables. Per exemple, el

tractament de la informació sanitària dels pacients per part del sistema de salut pública sempre ha estat una qüestió comprometedora; els 21 comitès de salut de districte actuen de manera independent i decideixen per separat les diferents classificacions dels documents dels pacients. Això va portar un grup de treball de Archives of New Zealand a desenvolupar un acord d'accés estandarditzat per als documents dels comitès de salut i a fomentar-lo entre els comitès de cada àrea. En qualsevol cas, no podem deixar de banda que només estem facultats per aconsellar i suggerir en aquestes situacions. Tampoc podem deixar de banda que la llarga restricció proposada en el cas dels documents sobre pacients va ser concebuda principalment per al nostre benefici, no pas per al seu, perquè era més senzill d'implantar que qualsevol restricció basada, posem per cas, en la data de defunció del pacient. A Nova Zelanda s'apliquen algunes restriccions extraordinàriament llargues¹⁷ com ara les que afecten la documentació sanitària, l'accés a la qual es restringeix durant un segle un cop tancat l'arxiu/document. Les restriccions, sota la influència de la Llei de privacitat, s'han imposat un cop rere l'altre de manera conservadora; la pràctica ens ha portat a aconsellar la imposició d'una restricció llarga per a aquests tipus de documents i deixar les sol·licituds resultants en mans del departament del govern. Això ha estat possible perquè les restriccions que preveu el règim d'accés de Nova Zelanda no s'han considerat mai una barrera infranquejable per a la consulta, sinó més aviat un indicador d'alerta que avisa els investigadors que caldran iniciar un altre procés diferent per tenir-hi accés, actualment segons allò que preveu la Llei d'informació oficial o la Llei de privacitat.

Moltes de les qüestions plantejades en planificar les restriccions de consulta des que la Llei va entrar en vigor han estat exactament les mateixes detectades fa 25 anys. Gràcies al reconeixement de la necessitat de garantir un enfocament adequadament estandarditzat (i al reconeixement del fet que fins aleshores no s'havia produït) es va crear l'octubre de l'any passat el «Grup de classificació de l'accés» per aportar una visió estratègica i aconsellar en les qüestions relacionades amb la classificació de l'accés i la gestió de restriccions. El grup sotmetrà a revisió les autoritats d'accés proposades, aconsellarà les entitats públiques per tal d'establir les restriccions, ajudarà a interpretar les normes d'accés quan calgui, aconsellarà l'Arxiver en cap, redactarà normes, consells i procediments quan sigui necessari, donarà suport al

personal d'Archives New Zealand en matèria de gestió de restriccions i també l'aconsellarà sobre les restriccions de les llistes i la digitalització i publicació de documents.

La situació des de la Llei de documents públics de 2005 ha patit un canvi d'enfocament des de la privacitat estatal cap a la privacitat personal i ha suscitat un debat profund al si de l'entitat per mirar de trobar solució a les inquietuds.

Després d'anys convençuts que les restriccions a l'accés eren el mitjà preferit per adreçar el problema de la privacitat, actualment ens tornem a plantejar l'ús de l'avaluació com a eina per garantir la privacitat en determinats casos, en especial aquells als quals els avenços informàtics fan senzilla la redacció de documents digitals. Aquest debat és, en part, un reconeixement del fet que el règim d'accés potser no sempre és el més adequat per fer front a determinats aspectes de la privacitat.

El debat entre privacitat i dret a saber ha fet un gir interessant perquè l'ofensiva per l'accés igualitari porta a la publicació de còpies digitals dels arxius a Internet. La xarxa ofereix la possibilitat de fer arribar fàcilment la informació arxivística als investigadors o, a través de la seva difusió, entre la comunitat global d'Internet. El debat ja no és si caldria restringir o no un arxiu, sinó fins a quin punt ha de ser fàcil accedir-hi. D'aquesta manera, el debat sobre la privacitat s'ha desplaçat de les reticències a un pla diferent. En els últims cinc anys, el desig d'Archives New Zealand de penjar còpies de sèries d'arxius populars o vulnerables en línia ha donat lloc a alguns projectes emocionants i a algunes discussions interessants, perquè topa amb les mesures compensatòries de la privacitat.

Fa uns anys l'Oficina Regional de Christchurch d'Archives New Zealand va endegar un petit projecte per digitalitzar i posar a l'abast d'Internet, per mitjà de la pàgina web d'una exposició d'Archives New Zealand¹⁸, un petit nombre de documents dels arxius provinents del govern de la província de les dècades de 1850 i 1860. Eren documents relatius a les comunitats maoris locals. Conscients que els Ngai Tahu, l'*iwi* (tribu) local, podrien ser reticents a la seva publicació en línia, amb l'ajuda de contactes al *runanga* (consell tribal) de l'*iwi* vam crear un grup consultiu de representants de la majoria de les comunitats

locals per analitzar la situació. Tots els documents en qüestió estaven classificats com a accés lliure i ningú del grup va ser reticent al fet que els investigadors poguessin consultar-los a la sala de lectura. Després de llargues deliberacions, es va decidir que tot podia penjar-se a Internet tret de la informació *whakapapa* (genealògica). Si bé el grup veia els avantatges de fer arribar aquesta informació a altres membres de l'iwi de la comunitat i a l'estranger, els preocupava el control de l'accés a aquest tipus de coneixement tradicional. Curiosament, en aquest món posterior a l'atemptat a les Torres Bessones, una de les reticències que van adduir va ser el perill de robatori de la identitat, l'ús de la informació per reclamar ser membre de l'iwi. El grup de treball encara funciona i ajuda a prendre decisions sobre quins documents són adequats per ser penjats al web. Tot i que el cas comentat ha estat un èxit, sembla complicat que aquesta forma de consulta es pugui estendre a escala nacional amb la participació no només d'una tribu, sinó de diverses tribus i subtribus, cadascuna d'elles amb visions probablement discrepants.

Sempre sobta comprovar que les suposicions personals sobre el que considerem sentit comú innat en aquestes qüestions siguin en realitat producte de la història i la cultura. Tot i que els *pakeha* (neozelandesos descendents dels europeus) tendeixen a pensar que les reticències sobre la privacitat disminueixen amb el temps, aquestes limitacions temporals no són adequades quan es tracta del *matauranga* dels maoris, el seu coneixement tradicional. «El *matauranga* és custodiat pels *kaitiaki* o guardians; són ells els encarregats de prendre les decisions amb autoritat i tenen l'obligació i el dret de protegir, preservar, regular, ampliar i transmetre la llengua, els protocols i els coneixements maoris. Algunes nocions com ara domini públic o accés públic són anatemes per al *matauranga*».¹⁹ Mentre que alguns d'aquests conceptes encaixen bé amb la filosofia professional d'alguns arxiviers, altres són clarament un repte, però no només per a Archives New Zealand i la seva legislació, sinó per a la mateixa Llei d'informació oficial i Llei de privacitat. Archives New Zealand té, de manera especial, la responsabilitat de «fomentar l'esperit de participació entre els firmants del Tractat i fer compatibles les reticències dels maoris amb conceptes *pakeha* sobre el control i la disponibilitat de la informació».¹⁹ L'Arxiver en cap és assessorat per un responsable maori (*Kaihautu*) i un grup de consulta (*Te Pae Whakawairua*), a més dels membres maoris que

formen part del consell de l'entitat i aconsellen en matèries diverses. Els maoris tenen tantes opinions diferents respecte d'aquesta qüestió com els *pakeha*, i han d'intentar equilibrar el desig de divulgar la informació amb les necessitats de protegir i controlar la disseminació del coneixement tradicional.

Aquest tema també es va plantejar en el debat sobre la digitalització i publicació en línia, mitjançant l'eina de cerca Archway, dels arxius del Personal de les Forces Armades de Nova Zelanda entre els anys 1899 i 1921. Tot i que Nova Zelanda només disposa d'unes forces armades permanents reduïdes, té una tradició militar força arrelada: es considera, fins i tot, que el sentit identitari com a poble es va forjar amb l'experiència als camps de batalla de la Primera Guerra Mundial, especialment a Gal·lípoli. Actualment s'està debatent si aquests arxius haurien de poder-se consultar en línia. Som conscients que hi ha demanda per part de comunitats i escoles ara que s'apropen el centenari de la batalla i les celebracions, i sabem que els especialistes en nissagues estan expectants per poder consultar el material. Molts neozelandesos són parents d'aquells militars. Un cop més, són documents sense restriccions que qualsevol podria consultar en les nostres instal·lacions o bé escriure'ns per rebre'n una còpia. Els equivalents australians ja es troben en línia i molts neozelandesos ja poden consultar els arxius sobre els seus parents a través del web.

Fins a on haurien d'arribar les consultes en aquest cas? Tenen els maoris un punt de vista diferent sobre si seria apropiat fer-ho o com enfocar-ho? Què es consideraria un incompliment del principi de privacitat número 11, que estableix límits a la revelació de la informació personal? Les persones que apareixen als arxius són totes mortes... fins a quin punt podrien ser destorbades o perdre la dignitat les persones o les famílies si es publicuessin els arxius a la xarxa? N'hi ha prou amb la incomoditat o la vergonya per limitar un accés més ampli? És una qüestió de respecte envers els nostres avantpassats que van lluitar a Gal·lípoli i a altres llocs donar a conèixer les seves històries o bé hauríem de preservar la seva privacitat, de manera que només hi accedeixin les persones que realment ho volen saber i tenen els mitjans per fer-ho? Aquestes són algunes de les preguntes que el nostre Comitè de direcció de L'Estratègia de Digitalització ha hagut de formular-se en els últims mesos.

L'anàlisi dels resultats del qüestionari de l'ICA sobre el seu codi ètic, publicats el juny de l'any passat, assenyalen que els principals dilemes ètics a què s'enfronten els arxiviers són el resultat de qüestions relatives a l'accés: accés igualitari, denegació de l'accés, pressió dels mitjans per accedir a material tancat o restringit, dipositants que volen impedir l'accés a les persones esmentades o accés *versus* privacitat.²⁰ Segurament tampoc no ajuda que la societat pugui, en aparença, ser reticent a la revelació d'informació personal quan al mateix temps les xarxes socials s'escampen arreu per Internet i els historiadors demanen accedir en línia a dades cada cop més personals. Sembla evident que el que ens costa reconciliar en la nostra professió també és difícil de reconciliar per a la societat.

Com a arxiviers cada cop estem més abocats a la paradoxa d'haver de conciliar dues grans idees alhora contradictòries: el desig de saber i el desig de privacitat. La força motriu que hi ha darrere d'aquestes idees és, com sempre, la tecnologia. La tecnologia permet que l'Estat modern recopili i emmagatzemi quantitats ingents d'informació sobre els ciutadans (i que els arxius de l'Estat modern publiquin aquest material en línia), i al mateix temps permet al ciutadà del mateix Estat fer cerques d'informació de maneres impensables fa 50 anys. Podem fer ús d'aquestes tecnologies però, al final del dia, probablement imposaran els seus criteris i creixeran de formes que no serem capaços de predir ni controlar. Podem estructurar règims d'accés en un intent de reconciliar les dues idees antagòniques, concebre lleis, normes d'accés i codis d'ètica, però tot això no impedirà les inevitables topades entre drets en competència, només amortirà el seu impacte.

«Pensardoble» és un exemple de *novaparla* a la novel·la *1984* d'Orwell. Es defineix com la capacitat de defensar dues idees contradictòries simultàniament al mateix cap i tenir-les com a bones. Hauríem de començar a acceptar que el que fem cada dia es «pensardoble». Fem tots els possibles perquè els nostres dominis arxivístics estiguin a disposició del govern, les empreses i els ciutadans de la manera més lliure i àmplia possible i per donar-los a conèixer, i també fem tots els possibles per protegir la privacitat dels mateixos ciutadans, empreses i governs.

En un futur previsible continuarem intentant reconciliar les dues

concepcions aparentment antagòniques i alhora reconèixer la legitimitat fonamental de totes dues. Els temps canviaran i la balança continuarà desequilibrant-se, però si no aconseguim retornar aquest equilibri entre prioritats ens arrisquem, en un extrem, a tornar als arxius com a dipòsits només a l'abast d'uns privilegiats i, en l'altre extrem, a perdre tota noció de privacitat davant de les necessitats insaciabls del govern, els mitjans de comunicació i la simple curiositat frívola. Els règims d'accés factibles són una síntesi fràgil i, per pròpia naturalesa, inestable: el resultat d'un debat continu i de vegades aspre que mai no acabarà mentre hi hagi en marxa quelcom que s'aproximi a «l'equilibri correcte».

Notes

1. Els termes «documents públics» (*public records*) i «arxius públics» (*public archives*) són ambigus en anglès i poden fer al·lusió, potencialment, tant als «documents i arxius creats per l'Estat» com als «documents i arxius oberts a la consulta del públic». Per això el títol d'aquest document («*Public Records and Private Lives*») és un joc de paraules tan dolent. Durant tot el text s'ha fet servir sempre en el primer sentit, més especialitzat.
2. «The Right to Know and the Right to Forget? Personal Information in public archives». Ketelaar, Eric. A: *Archives and Manuscripts. The Journal of the Australian Society of Archivists*. Vol. 23. Maig del 1995. Núm. 1.
3. El contingut de la legislació sobre arxius esmentada al document pot consultar-se a «Knowledge - Basket»: <http://legislation.knowledge-basket.co.nz/> (pàgina accedida el 6 de març del 2009).
4. *Off Limits! Discussion Paper and Draft National Guidelines for setting access restrictions for public records*. Archives New Zealand, gener del 2002.
5. «Nauruan phosphate and Public Policy: a cautionary tale». Macdonald, Barrie. *Archifacts. A: Journal of the Archives and Records Association of New Zealand*. Abril del 1995.
6. *The Ethics of Access*. Danielson, Elena. *S. American Archivist*. Vol. 52. Hivern del 1989.

7. Ibid.
8. <http://legislation.knowledge-basket.co.nz/> (pàgina accedida el 6 de març del 2009).
9. *Protecting Personal Information from Disclosure: a discussion paper*. Document preliminar núm. 49. Law Commission. Wellington 2002
10. Alan Westin, citat a Archives on the Web: «Unlocking Collections while Safeguarding Privacy». Hodson, Sara. S. First Monday, Vol. 11, núm. 8. 7 d'agost del 2006.
11. *Protecting Personal Information from Disclosure: a discussion paper*. Document preliminar núm. 49. Op. cit.
12. Fullet informatiu núm. 2. *Information Privacy principles*. Office of the Privacy Commissioner. <http://privacy.org.nz/fact-sheet-no-2-information-privacy-principles/>
13. Ketelaar. Op. cit.
14. www.justice.govt.nz/privacy/clean-slate.html (pàgina accedida el 6 de març del 2009).
15. *Off Limits!* Op. cit.
16. Normes d'accés publicades a la Llei de documents públics (Public Records Act) del 2005, apartat 27. S/4.
Archives New Zealand. Revisat l'agost del 2006. <http://continuum.archives.govt.nz/files/file/standards/s4/index.html> (pàgina accedida el 6 de març de 2009)
17. «Restrictions on access to archives and records in Europe: a history and the current situation». Valge, Jaak; Kibal, Birgit. A: *Journal of Society of Archivists*, 28:2,193-214. Data de publicació en línia: 1.10.2007.
18. <http://gallery.archives.govt.nz/v/christchurch/Ngai+Tahu+Galleries/> (pàgina accedida el 6 de març del 2009).
19. «Records Management and Mataranga Maori». Leo Watson, advocat. Presentat a Archives New Zealand el 22 d'abril del 2008.
20. ICA. *Questionnaire on the ICA Code of Ethics: Results and Recommendations*. Juny del 2008.

Resumen

El autor describe, desde un punto de vista personal, la gestación e implantación del régimen de acceso en Archives New Zealand desde 1984 hasta la actualidad y lo enmarca en su contexto jurídico, social y profesional. A lo largo de este cuarto de siglo el autor ha sido testigo de cómo el enfoque del debate sobre el acceso ha pasado de la privacidad estatal a la privacidad personal y posteriormente se ha desplazado más allá del acceso propiamente dicho hacia el planteamiento de hasta qué punto pueden divulgar los archivos. En su opinión, los regímenes de acceso factibles suelen estar vinculados únicamente a un lugar y a una época concretos; posteriormente, en un futuro inmediato, serán sometidos a discusiones, debates y argumentaciones en el seno de las instituciones archivísticas y entre éstas y las partes interesadas.

Résumé

L'auteur décrit, depuis un point de vue personnel, le développement et l'implantation du régime d'accès à Archives New Zealand de 1984 à nos jours, et replace cela dans son contexte légal, social et professionnel. Tout au long de ce quart de siècle, l'auteur a vu le débat sur l'accès glisser de la confidentialité étatique vers la confidentialité individuelle, et se déplacer ensuite au-delà de l'accès proprement dit, à savoir : quelles sont les limites de diffusion des archives ? Selon lui, les régimes d'accès effectifs sont en général uniquement liés à un lieu et à une époque. Dans un futur proche, ils devront faire l'objet d'un examen, de discussions et de débats au sein des institutions d'archives, entre elles-mêmes ainsi que leur parties prenantes.

Summary

The author describes from a personal viewpoint the development and implementation of Archives New Zealand's access regime from 1984 to the present day and places this in its legal, social and professional context. Over this quarter of a century the author has seen the focus of access debate shift from privacy of the state to privacy of the individual and then move beyond access as such, to the question of how widely archives may be disseminated. He believes that workable access regimes are likely to prove uniquely tied to time and place, and will be the subject of continuing discussion, debate, and argument within the archival institutions and between them and their stakeholders for the foreseeable future.